

Rövid József

A Jugoszláviai Ipari Pedagógusok Szervezetének első értekezlete

Opatija, 1973. május 21—23.

Ezt az értekezletet a rijekai Ipari Pedagógiai Egyetem és az Ipari Pedagógiai Intézet közösen szervezte meg.

A résztvevők között mintegy 100 ipari pedagógus és más pedagógiai, ipari stb. szakember volt, főleg a tanintézetek, pedagógiai intézetek, tanácsok és ipari üzemek szakemberei.

Az értekezleten ismertették kutatómunkájuk eredményeit az első hazai magiszterek, (az Ipari Pedagógiai Egyetem harmadik fokozatának végzősei), valamint néhány beszámoló hangzott el az időszerű ipari-pedagógiai problémákról.

Az értekezlet folytatásaként a negyedik napon megtartották a Jugoszláv Ipari Pedagógusok szervezetének évi közgyűlését, amelyen Dr. Martin Petančić, a szervezet elnökének beszámolóján kívül elfogadták az 1973/74-es iskolaévre beterjesztett munkaprogramot is.

Az értekezlet bevezetőjeként Dr. Martin Petančić beszéde hangzott el, aki a jugoszláviai iskolahelyzetről és képzési problémákról fejtette ki véleményét. Kiemelte az ipari pedagógiai elmélet fejlődését és gyakorlati alkalmazásának problémáit Jugoszláviában. Rámutatott a képzés és a munka közötti szoros kapcsolat szükségességére, az elemző tudományos elméleten alapuló ipari és gazdasági fejlődésre, ami tulajdonképpen az ipari pedagógia képző, formatív hatásának területe is. Továbbá megemlítette a hazai ipari pedagógia szocialista, integratív és marxista jellegét, mert a 20-éves rijekai Pedagógiai Egyetem hallgatói zömmel az iparból való munkások, akik Jesenictől Đevdelijáig terjedő területekről valók. A középfokú oktatás megreformálásának egyik modelljét az „általános középiskola” koncepcióját az ipari pedagógiában tudományosan kimutatott és kimunkált elvek szerint vezették be a JSZSZK egyes részein (A Horvát, Szerb és Macedón Szocialista Köztársaság területén).

A továbbiakban párhuzamot vont a jugoszláviai iskolai reformkísérletek és folyamatok alakulása során jelentkező álláspontok között. Nálunk az egységes középiskolai formát elvetették ugyan (csak a Horvát, Szerb és Macedón Szocialista köztársaságok területén vannak főleg ágazati rendszer szerint), de a világon mindenütt az általános iskolai végzettség a tízéves időtartam felé tart. A nálunk létező két zártkörű iskolatípus, a gimnázium és szakközépiskola egyrészt (vezetőket és tervezőket képez ki) és a másik oldalon a szakmunkásképző (munkások és kivitelezők iskolája) ma már teljesen elfogadhatatlan iskolatípusok éppen az oktatásban, nevelésben így beállított dualizmus miatt.

A társadalom politikai és pedagógiai szerepének erősödnie kell a társadalmi viszonyok és a művelődés kifejlesztésében, mert nálunk eddig a képzés mint szociális tényező kevés hangsúlyt kapott. A Szövetségi Szkupstina határozatában fektettük le az öngazgatói alapon való oktató-nevelő munkát, és ezt a JKSZ III. értekezletének Határozatában eszmeileg kiszélesítettük. Ezek a dokumentumok adnak irányvételt a nevelési céljaink kitűzésében. Egyértelműen a marxista rendszerbeli módszer alapján történhet a szakképzés, és az ipari pedagógusok feladata az alapos oktató-nevelői munka, a tudományos munkássággal való részvétel, a szakközépiskolák társadalmi és gazdasági helyzetének előmozdítása és főleg a szakmunkásképző iskolák helyzetének javítása legyen — fejezte be fejtegetéseit Dr. Petančić.

A képzés területéről bemutatott magiszteri kutatómunkák a tervezés, programozás, a megvalósítás, értékelés és osztályozás tárgyköréből voltak. Az említett kutatómunkákra a rijekai Ipari Pedagógiai Intézet és az a munkaszervezet kötött szerződést, amelyben a kutató munkaviszonyban volt. Ennek értelmében a kutatómunka pénzelését a munkaszervezet végezte az Ipari Pedagógiai Intézet pedig szavolta a kutatómunka elvégzését.

Elsőnek Mario Potočnjak számolt be „A dinamikus rendszerű modell alkalmazása a középfokú grafikai káderek képzésében és szakképzésében” című kutatómunkájának eredményeiről.

A munkaviszonyban levő szakemberek a grafikai ágazatban sem mutatnak minimális munkaviszonyi állandóságot. Sok a munkaerővándorlás, az ipar technológiája is állandóan változik, ami világviszonylatban is az oktatás és képzés kríziséhez vezet. (Filip H. Kums: Az oktatás világválsága, Belgrád, 1971. 136. old.) Természetszerű a képzési folyamat alkalmazkodása ezekhez a változásokhoz. A megoldás a termelés és a képzés szoros összekapcsolásában keresendő. A képzési kimenetnél a következő foglalkozási munkástípus jelentkezik: betanult munkás, szakmunkás, önálló szakmunkás és technikai munkás. Minden egyes foglalkozás vízszintes és vertikális szakmai vagy foglalkozási továbbképzése lehetséges, de szükséges is. A kézi munka mind kevesebb lesz, s helyébe az összetett és értékes termelőeszközök és berendezések irányítása lép. A kimunkált és a gyakorlatba beállított dinamikus képzési rendszer állandóan kísérni és tökéletesíteni kell (az előadói káder, felszerelés, taneszközök és programok területén), de az ellenőrzés és újítások sem maradhatnak el. A zágrábi iskolaközpontban, ahol a középfokú grafikus szakembereket képezik és képeztik, ennek az említett dinamikus modellnek már van alkalmazása. Eredményességét és kiértékelését az egzakt felmérések alapján ítélni lehet meg 1975-ben.

Milyan Ratković: „Komplex tervezés a középiskolában” c. kutatómunkáját ismertette. Kutatócsoportjával felmérést végeztek a jelenlegi tervezés minőségéről és mennyiségéről egyes középiskolákban. A tervezés körüli problémákra a felelet még várta magára, mert igen kevés hazai meg külföldi ilyen irányú felméréssel és módszertani megoldással rendelkezünk. Ez a kutatómunkai felmérés az mutatja, hogy a középiskoláinkban való tervezés sem minőségileg sem mennyiségileg nem felel meg a jelenlegi munka követelményeinek. A kutatómunka a következő javaslattal próbál segíteni a helyzet javításán: A tervezés a középiskolában egy visszatérő körvonalas rendszert alkosson, amelyben az információk gyűjtésétől, azok elemzésén keresztül a programozástól a megvalósításig s ezentúl az ellenőrzést és a kiértékelést is tartalmazza. A tervezésben az intézmény minden alkotójának részt kell vennie, mert a tervezéssel mi javasolunk, határozzuk és irányítunk. Ilyenfórmán az egységes program felépítésébe egyedi programok is tartoznak, amelyek az egyedi munkákat ölelik fel.

A munka, az idő, a káderek és az anyagi feltételek párhuzamos tervezésével érhetjük el az összes akciók szakszerű irányítását, de a tervezés egyszersmind bizonyító dokumentum is az iskola és a társadalom viszonyának bemutatására.

Cvetko Smilevski: „A tantervi programok változtatásának technológiája” c. kutatómunkája a didaktológia területéről való. Ez a munka mint rendszerbeli eljárást, számunkra — vajdasági tanintézetekre — igen jelentős és időszzerű gyakorlati megoldást mutat be. A didaktológia mint a tanítás tudománya az utóbbi időben a programozás, ésszerűsítés és a kiértékelés területén igen sok újat hozott. A tantervi programok változtatására nálunk több okból is sor kerül: elsősorban az ipar és a gazdaság nincs megelégedve a végzett növendékek szakmai tudásával és jártasságával, másodsorban pedig a középiskolák általános ún. közös programi alapja a szakiskolákban a humanisztikus és természettudományi tárgyak bevonásával — bővül. Ez viszont azt eredményezi, hogy a szaktantárgyakra hagyott heti óramennyiség csökken. A jelenleg érvényben levő Vajdasági Középiskolai Törvény most már csak heti 30 tanórát lát elő a tantervben. Innen ered a tantervek és programok szükségszerű változtatásának az elkövetkező időben való végrehajtása.

Smilevski is a tanintézmény részvételét helyezi előtérbe a tanterveknek és a programoknak a változtatásában. Az általa elvégzett kísérlet igazolta azt a feltevést, hogy a tananyag egzempláris átcsoportosításával, a tanulásban jelentkező transzfer bevonásával a heti 6 óra helyett heti 5 órával jobb eredmény érhető el, mint a tradicionális tanításszervezés esetében. A programi anyagból az egzemplári kiválasztást az ún. Delfi módszerrel oldotta meg. A programi anyag rekonstruálását a hálós tervezés rendszerű technikával végezték el. Mindez arra is enged következtetni, hogy ezekkel a módszerekkel más tantárgyaknál is eredményesen oldható meg a programi változtatás.

Jovan Vasović: „A katonai szaktantárgyaknál való ésszerűsítés és programozott oktatás alkalmazásával” c. kutatómunkája a tanulási és tanítási folyamat eredményességének foko-

zását tűzte ki célul. A közismert, frontális osztálymunka magasabb szintre való emelése világviszonylatban is jó eredményekhez vezetett éppen a programozott oktatás alkalmazásával. Ez a felmérés is azt bizonyítja, hogy a gyakorló pedagógusnak a sikeres munka elérése érdekében alkalmaznia kell a programozott oktatást. A repülélelmélet tantárgynál ez a tanulási rendszer 10—15%-kal jobb átlageredményt hozott a tradicionális tanítási rendszerrel szemben — tekintet nélkül az elektronikus tanterem, vagy az írásos programozott anyag alkalmazására.

Momčilo Lazović: A különleges momentumok és az automatizáció kialakulása c. kutatómunkájában kimutatta, hogy a gyakorlati oktatásban időbeli megtakarítást és a jártasságok magasabb fokú elsajátítását jelentik a „különleges momentumok” kiemelései.

Dušan Čvarković: A tanulók fejlődésének pedagógiai és didaktikai kísérő és értékelő rendszerei c. kutatómunkája egy újítást kíván bevezetni. A vezető tanár vagy osztályfőnök mellett, minden tantárgytanító tanár is aktívan részt vesz a tanuló fejlődésének és előmenetelének kísérésében és értékelésében. Az iskola pedagógusa vagy pszichológusa a munkatárs és tanácsadó szerepét tölti be. Ennek a kísérő és értékelő rendszernek egyik lényeges újítása az, hogy a tanár munkájának értékét nem a megtartott óráinak számával vagy minőségével méri, hanem a tanulók nevelésének és oktatásának minőségi és mennyiségi mutatóival.

Az értekezleten elhangzott még G. Piskavica jelentése a gyakorlati (műhely-) munka ésszerűsítéséről, amelyet a tanulók felkészítésének rendszerezésével, a tanár alkotói hozzáállásával s más tényezőkkel igyekeznek elérni.

Đ. Tabaković értekezést írt egy lefolytatott kísérletről, amit a műhelygyakorlatok osztályozásánál vezettek be. Új osztályozási skálát javasol, ahol az eddigi tényezők mellé az osztályzat kialakításához a szorgalom és a kialakult személyi állásfoglalás is tényezőként szerepeljen.

Az elhangzott kutatómunkák jelentéseinek meghallgatása után minden alkalommal bő vitára került sor, és a magiszteri munkák megvédése lényegében ezen az értekezleten a nyilvánosság színe előtt történt meg, habár a formális védelem előbb zajlott le.

Az utolsó nap második felében két tervezetet ismertettek a hallgatósággal és a résztvevőkkel. Az egyiket dr. M. Petančić és T. Grgin állították össze, s ez a tanulók fejlődésének regisztrálására szolgáló rendszer kódexsze, amelyet kísérleti fejezetbe állítottak már ez év folyamán.

A másik dr. T. Tomeković vezetésével készülő nagyobb terjedelmű pszichológiai felmérés lenne az emberek egymásközötti viszonyáról a társult munka alapszervezetében.

A negyedik napon az évi közgyűlés több fontos határozatot fogadott el:

1. Már 1973 októberében megtartják a második értekezletet, amely tartalmánál fogva egészen más lesz, mert főleg az üzemek és a munkaszervezetek problémáival foglalkozik majd.

2. Elfogadta az ezévi kezdettel induló „Ipari Pedagógia” című folyóirat megjelenését.

3. Tovább bővítik az Ipari Pedagógiai Intézet keretében működő harmadik fokozati tanulmányokat.

4. A közgyűlés támogatja a tudományos doktorátusi rang szervezését az Ipari Pedagógiai Egyetem és az Ipari Pedagógiai Intézet keretein belül.

5. A tagság tömegesítését nemcsak az ipari pedagógusok bevonásával kell elérni, hanem az összes tanügyi munkások bevonásával is, akik a szakközépiskolákban dolgoznak.

6. Az alosztályok megalakítását nagyobb városokban és üzemekben és tanintézetekben is szorgalmazni kell.

7. Külön figyelmet kell szentelni az oktatási és más munkaszervezetek kollektív tagfelvételének.